

Київський університет імені Бориса Грінченка

Інститут мистецтв

Кафедри музикознавства та музичної освіти

«ЗАТВЕРДЖУЮ»  
Проректор з науково-методичної та  
навчальної роботи  
Олексій ЖИЛЬЦОВ  
« 01 » 09 \_\_\_\_\_ 2021 р.

## РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

### Методологія наукових досліджень у галузі мистецтвознавства і музичної педагогіки

для студентів

спеціальності 025 Музичне мистецтво

освітнього рівня другого (магістерського)

освітньої програми 025.00.01 Музичне мистецтво

Київ – 2021



**Розробники:**

Олексюк Ольга Миколаївна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри музикознавства та музичної освіти

**Викладачі:**

Олексюк Ольга Миколаївна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри музикознавства та музичної освіти

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри музикознавства та музичної освіти

Протокол від 30 серпня 2021 р. № 12

Завідувач кафедри \_\_\_\_\_ Ольга ОЛЕКСЮК

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої (професійної/наукової) програми 025.00.01 Музичне мистецтво

\_\_\_\_\_. \_\_\_\_\_. 20\_\_ р.

Гарант освітньої (професійної/наукової) програми (керівник проектної групи) \_\_\_\_\_ Ольга ОЛЕКСЮК

Робочу програму перевірено

\_\_\_\_\_. \_\_\_\_\_. 20\_\_ р.

Заступник директора/декана \_\_\_\_\_ Алла ТАРАННИК

Пролонговано:

на 20\_\_/20\_\_ н.р. \_\_\_\_\_ (підпис) \_\_\_\_\_ (ПІБ), « \_\_\_\_ » \_\_\_\_ 20\_\_ р., протокол № \_\_\_\_

на 20\_\_/20\_\_ н.р. \_\_\_\_\_ (підпис) \_\_\_\_\_ (ПІБ), « \_\_\_\_ » \_\_\_\_ 20\_\_ р., протокол № \_\_\_\_

на 20\_\_/20\_\_ н.р. \_\_\_\_\_ (підпис) \_\_\_\_\_ (ПІБ), « \_\_\_\_ » \_\_\_\_ 20\_\_ р., протокол № \_\_\_\_

на 20\_\_/20\_\_ н.р. \_\_\_\_\_ (підпис) \_\_\_\_\_ (ПІБ), « \_\_\_\_ » \_\_\_\_ 20\_\_ р., протокол № \_\_\_\_

Київський університет імені Бориса Грінченка  
Інститут мистецтв  
Кафедри музикознавства та музичної освіти

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-методичної та  
навчальної роботи

\_\_\_\_\_ Олексій ЖИЛЬЦОВ  
« \_\_\_\_ » \_\_\_\_\_ 2021 р.

## **РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

### **Методологія наукових досліджень у галузі мистецтвознавства і музичної педагогіки**

для студентів

спеціальності 025 Музичне мистецтво

освітнього рівня другого (магістерського)

освітньої програми 025.00.01 Музичне мистецтво

Київ – 2021

**Розробники:**

Олексюк Ольга Миколаївна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри музикознавства та музичної освіти

**Викладачі:**

Олексюк Ольга Миколаївна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри музикознавства та музичної освіти

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри музикознавства та музичної освіти

Протокол від 30 серпня 2021 р. № 12

Завідувач кафедри \_\_\_\_\_ Ольга ОЛЕКСЮК

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої (професійної/наукової) програми 025.00.01 Музичне мистецтво

\_\_\_\_.\_\_\_\_. 20\_\_ р.

Гарант освітньої (професійної/наукової) програми

(керівник проектної групи) \_\_\_\_\_ Ольга ОЛЕКСЮК

Робочу програму перевірено

\_\_\_\_.\_\_\_\_. 20\_\_ р.

Заступник директора/декана \_\_\_\_\_ Алла ТАРАННИК

Пролонговано:

на 20\_\_/20\_\_ н.р. \_\_\_\_\_ (підпис) \_\_\_\_\_ (ПІБ), «\_\_\_\_» \_\_\_\_ 20\_\_ р., протокол № \_\_\_\_

на 20\_\_/20\_\_ н.р. \_\_\_\_\_ (підпис) \_\_\_\_\_ (ПІБ), «\_\_\_\_» \_\_\_\_ 20\_\_ р., протокол № \_\_\_\_

на 20\_\_/20\_\_ н.р. \_\_\_\_\_ (підпис) \_\_\_\_\_ (ПІБ), «\_\_\_\_» \_\_\_\_ 20\_\_ р., протокол № \_\_\_\_

на 20\_\_/20\_\_ н.р. \_\_\_\_\_ (підпис) \_\_\_\_\_ (ПІБ), «\_\_\_\_» \_\_\_\_ 20\_\_ р., протокол № \_\_\_\_

## ЗМІСТ

1. Опис навчальної дисципліни .....	4
2. Мета та завдання навчальної дисципліни.....	4
3. Результати навчання за дисципліною.....	4
4. Структура навчальної дисципліни.....	6
5. Програма навчальної дисципліни.....	7
6. Контроль навчальних досягнень.....	12
6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів.....	12
6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання.....	12
6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання.....	16
6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання...	17
6.5. Шкала відповідності оцінок.....	18
7. Навчально-методична картка дисципліни.....	19
8. Рекомендовані джерела.....	20

## 1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Методологія наукових досліджень у галузі мистецтвознавства і музичної педагогіки		
Вид дисципліни	обов'язкова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів / годин	4/120	
Курс	5	
Семестр	9	
Кількість змістових модулів з розподілом:	2	
Обсяг кредитів	4	
Обсяг годин, в тому числі:	120	
Аудиторні	32	
Модульний контроль	8	
Семестровий контроль	-	
Самостійна робота	80	
Форма семестрового контролю	залік	

## 2. Мета та завдання навчальної дисципліни

**Мета курсу** – формувати у магістрів уміння знаходити нові стратегічні орієнтири, оволодіти методами організації та проведення пошукової експериментальної роботи.

**Завдання курсу:** сформувати у магістрів здатність до:

- аналізу необхідної наукової інформації;
- розробки теоретичних основ наукового дослідження;
- планування і проведення експерименту;
- формулювання висновків наукового дослідження і кваліфікованого оформлення дослідницьких матеріалів.

## 3. Результати навчання за дисципліною

Вивчення дисципліни передбачає формування компетентностей, таких, як:

### *Загальні:*

- здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми;
- здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології;
- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
- здатність генерувати нові ідеї (креативність);
- здатність працювати в міжнародному контексті;
- здатність працювати автономно.

### **Спеціальні (фахові):**

- здатність створювати, реалізовувати і висловлювати свої власні художні концепції;
- усвідомлення процесів розвитку музичного мистецтва в історичному контексті у поєднанні з естетичними ідеями конкретного історичного періоду;
- здатність розробляти і реалізовувати творчі проекти (по створенню / інтерпретації / аранжуванню та перекладу музики / звукорежисерської практики обробки звуку);
- здатність інтерпретувати художні образи у музикознавчій / виконавській / педагогічній діяльності;
- здатність збирати та аналізувати, синтезувати художню інформацію та застосовувати її для теоретичної, виконавської, педагогічної інтерпретації.

### **3. Програмні результати навчання за дисципліною «Методологія наукових досліджень у галузі мистецтвознавства і музичної педагогіки»:**

- володіти професійними навичками виконавської, творчої та педагогічної діяльності;
- володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом.

У разі загострення епідеміологічної ситуації, пов'язаної з COVID-19, усі заняття будуть проводитись в дистанційному режимі з використанням відео-конференцій на платформі Google та із використанням ЕНК «Методологія наукових досліджень у галузі мистецтвознавства і музичної педагогіки» на платформі Moodle.

#### 4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план для денної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт				
		Аудиторна:				Самостійна
		Лекції	Семінари	Практичні	МКР	
<b><i>Змістовий модуль I «МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ НАУКОВОГО ПІЗНАННЯ»</i></b>						
Тема 1. Сучасне гуманітарне дослідження: пошук методологічний орієнтирів	10	2				8
Тема 2. Взаємозв'язок науки і музичного мистецтва	10	2				8
Тема 3. Особливості наукового дослідження в галузі музикознавства	13	2	2			9
Тема 4. Методологічні принципи організації і проведення наукового дослідження	10	2				8
Тема 5. Методологічний апарат наукового дослідження	13	2		2		9
Модульний контроль	4				4	
<b>Разом</b>	<b>60</b>	<b>10</b>	<b>2</b>	<b>2</b>	<b>4</b>	<b>42</b>
<b><i>Змістовий модуль II «ОРГАНІЗАЦІЯ І ПРОВЕДЕННЯ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ»</i></b>						
Тема 6. Програма наукового дослідження	10	2		2		6
Тема 7. Методи теоретичного та емпіричного дослідження. Метод вивчення й узагальнення музично-педагогічного досвіду	10	2	2			6
Тема 8. Організація педагогічного експерименту	10	2		2		6
Тема 9. Методи кількісної обробки результатів дослідження	16	2				14
Тема 10. Оформлення результатів наукового дослідження	10	2	2			6
Модульний контроль	4				4	
<b>Разом</b>	<b>60</b>	<b>10</b>			<b>4</b>	<b>38</b>
<b>Усього</b>	<b>120</b>	<b>20</b>	<b>6</b>	<b>6</b>	<b>8</b>	<b>80</b>



## 5. Програма навчальної дисципліни

### ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І

### МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ НАУКОВОГО ПІЗНАННЯ

#### Лекція 1

##### *Тема 1. Сучасне гуманітарне дослідження: пошук методологічний орієнтирів*

Сучасні проблеми людства по-новому ставлять питання гуманітарного знання та гуманітарного пізнання. Зростають обсяги гуманітарного знання та гуманітарної науки, до яких належить мистецька педагогіка, проте зміни, що відбуваються в соціокультурній реальності, не розкриті повною мірою. У зв'язку з цим постає необхідність переосмислення методологічних засад гуманітарного дослідження, зокрема питання щодо його методологічних орієнтирів і принципів, яке актуалізується провідною роллю гуманітарного знання в соціокультурному розвитку сучасного суспільства.

Зміни в парадигмі гуманітарного пізнання, для якої пріоритетною є ціннісна домінанта, зумовлюють урізноманітнення та наповнення новим сутнісним змістом методологічних орієнтирів та принципів у гуманітарному дослідженні, які уможливають сходження на якісно новий методологічний і теоретичний рівень осмислення й обґрунтування мистецьких феноменів.

**Ключові слова:** гуманітарне дослідження, гуманітарне знання, методологічні орієнтири, принципи у гуманітарному дослідженні.

**Література основна:** 1, 2, 3, 4, 6, 7

**Література додаткова:** 2, 5, 8

#### Лекція 2

##### *Тема 2. Взаємозв'язок науки і музичного мистецтва*

Для науки характерне діалектичне поєднання процесів її диференціації та інтеграції, поєднання елементів різних наук, досліджень на стику наук, появи нових відгалужень від традиційних наукових спеціальностей і нових галузей наукових досліджень.

І мистецтво, і наука — це насамперед специфічні засоби пізнання світу. У науці наслідки цього процесу відображаються в поняттях, у мистецтві — в художніх образах. Зв'язок мистецтва з наукою особливо виразно простежується в такій галузі, як музична педагогіка і є надзвичайно плідним для її розвитку. Багато музикантів у пошуках більш ефективних методів навчання ставало вченими-дослідниками, винахідниками.

**Ключові слова:** наука, музичне мистецтво, інтеграція, методи навчання, музична педагогіка.

**Література основна:** 1, 2, 3, 4, 6, 7

**Література додаткова:** 2, 4, 5, 9

#### Лекція 3

##### *Тема 3. Особливості наукового дослідження в галузі музикознавства*

Сучасне музикознавство досліджує явища й процеси музичної культури, творчості, вивчає різні аспекти виконавської майстерності, розглядає специфіку сприймання, осмислення, інтерпретування, аналізування й оцінювання музичного твору. Фахівці вважають, що об'єктом дослідження музикознавства можуть бути музична культура загалом та окремі її види, композиторська і народна творчість, стиль, жанр, художній напрям, музична мова, музично-виразові засоби тощо, а також сама наука про музику.

Зв'язок науки з практикою реалізується за такою схемою: фундаментальні дослідження — прикладні дослідження — розроблення — засвоєння, упровадження та поширення.

**Ключові слова:** наукове дослідження, музикознавство, музична культура, виконавська майстерність, фундаментальні дослідження, прикладні дослідження.

**Література основна:** 1, 2, 3, 4, 6, 7

**Література додаткова:** 2, 4, 5, 9

## Лекція 4

### **Тема 4. Методологічні принципи організації і проведення наукового дослідження**

У методологічному знанні особливо важливу роль відіграють принципи й вимоги до дослідницької діяльності. Вони з'єднують у єдиний потік теорію і практику, дають практиці науково обґрунтовані орієнтири.

Під методологічним аналізом наукових проблем слід розуміти діяльність музиканта-педагога, яка ґрунтується на методологічних знаннях своєї науки, а також суміжних — філософських, наукових, художніх — галузей.

Виділяють такі методологічні принципи в педагогічних дослідженнях: принцип об'єктивності, принцип сутнісного аналізу, принцип концептуальної єдності, генетичний принцип, принцип єдності логічного й історичного, принцип цілісності, принцип інтеграції, принцип неперервної зміни, розвитку досліджуваних явищ, принцип детермінізму, принцип постійного зіставлення, принцип взаємозв'язку об'єктивного і суб'єктивного, єдності наукового й художнього, принцип професійної спрямованості, принцип єдності філософського, загальнонаукового і частково-наукового рівнів методологічного аналізу.

**Ключові слова:** методологічні принципи, наукове дослідження, дослідницька діяльність, методологічні знання.

**Література основна:** 1, 2, 3, 4, 6, 7

**Література додаткова:** 2, 3, 5, 9

## Лекція 5

### **Тема 5. Методологічний апарат наукового дослідження**

Кожна форма пізнання вимагає свого «інструментарію». При цьому склад цього «інструментарію» (тема, проблема, гіпотеза, об'єкт і предмет дослідження, мета, завдання), призначення та функції є філософсько-загальнонауковими.

Науково обґрунтований і коректно викладений методологічний апарат задає спосіб організації наукового пошуку, сприяє збереженню смислової єдності, забезпечує об'єктивність наукового пошуку й одночасно суб'єктивно-особистісний характер наукової творчості, багато в чому зумовлюючи результати і необхідний рівень якості наукового дослідження. Усі складові методологічного апарату змістовно взаємопов'язані й дослідникові важливо, спираючись на цілісний, панорамний і герменевтичний підходи, бачити одночасно всі методологічні характеристики наукової роботи.

Під методологією наукового дослідження розуміють вчення про методи пізнання, тобто про систему принципів, правил, способів і прийомів, призначених для успішного розв'язання пізнавальних завдань.

У структурі методологічного знання науковці виділяють чотири рівні — філософський, загальнонауковий, конкретно-науковий і технологічний.

**Ключові слова:** методологічний апарат, наукове дослідження, організація наукового пошуку, методи пізнання, рівні методологічного знання.

**Література основна:** 2, 3, 4, 6, 7

**Література додаткова:** 2, 3, 5, 9

## Змістовий модуль II

### **ОРГАНІЗАЦІЯ І ПРОВЕДЕННЯ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ**

## Лекція 6

### **Тема 6. Програма наукового дослідження**

Сутність програми наукового дослідження. Послідовність та зміст етапів дослідження. Рух від проблеми до методичних рекомендацій: проблема, тема, об'єкт, предмет, гіпотеза,

завдання, теоретичне обґрунтування, експериментальна перевірка, методичні рекомендації, перспективи подальшого дослідження проблеми.

Етапи дослідження: підготовчий (ознайомлення із станом дослідженості проблеми, теми, предмета, розробка плану виконання роботи), виконавчий (теоретичне обґрунтування шляху дослідження, експериментальна перевірка, написання рекомендацій), заключний (складання звіту, надання логічної форми викладу).

Специфічні особливості етапності та послідовності виконання історико-педагогічних та історико-культурологічних досліджень (вибір теми, формулювання наукового апарату, пошук інформації у перспективній бібліографії, аналіз історичних джерел з теми дослідження, тлумачення матеріалів минулого з позиції сучасних історико-культурологічних знань, оцінка вагомості отриманих результатів дослідження для подальшого розвитку науки і практики).

Загальні вимоги до наукового дослідження. Теоретична та практична новизна. Проблемність. Корисність, результативність, ефективність. Чіткість та визначеність усіх категорій і понять.

**Ключові слова:** програма наукового дослідження, етапи дослідження (підготовчий, виконавчий, завершальний), (складання звіту, надання логічної форми викладу).

**Література основна:** 2, 3, 4, 5, 6, 7

**Література додаткова:** 2, 3, 5, 9

## Лекція 7

### **Тема 7. Методи теоретичного та емпіричного дослідження. Метод вивчення й узагальнення музично-педагогічного досвіду**

*Метод дослідження* — це спосіб дослідження, що визначає хід і результативність дослідження, форми організації роботи, загальну методологічну орієнтацію автора. *Класифікація методів* — це розподіл методів дослідження залежно від ступеня спільності й зв'язку з теорією і практикою. При характеристиці дослідницьких методів дослідження провідними є методи *емпіричного* й *теоретичного* дослідження. Ці рівні дослідження мають різну мету, зумовлюють різний рівень проникності в сутність того, що вивчається, а тому і передбачають використання принципово різних процедур.

Важливим джерелом накопичення інформації є вивчення та узагальнення передового музично-педагогічного досвіду. Це служить різним дослідницьким цілям, однією з яких є *узагальнення передового педагогічного досвіду*. М. Скаткін виділяє два види педагогічного досвіду: 1) *педагогічна майстерність* — полягає в раціональному використанні рекомендацій педагогічної наук; 2) *новаторство* — включає власні знахідки, новий зміст, нові прийоми, засоби, методи навчання і виховання.

**Ключові слова:** метод дослідження, емпіричні та теоретичні дослідження, узагальнення передового музично-педагогічного досвіду, педагогічна майстерність, новаторство.

**Література основна:** 2, 3, 4, 7

**Література додаткова:** 5, 8, 9

## Лекція 8

### **Тема 8. Організація педагогічного експерименту**

Педагогічний експеримент — це метод дослідження, призначений для об'єктивної й доказової перевірки вірогідності педагогічних гіпотез, уточнення окремих висновків теорії, встановлення й уточнення фактів, наслідків, що емпірично перевіряються.

До найважливіших умов ефективного проведення експерименту відносять: 1) попередній теоретичний аналіз явища, його історичний огляд, вивчення практики з метою визначення максимально точного поля експерименту і його завдань; 2) конкретизацію гіпотези, тобто необхідність експериментального доказу її новизни, відмінності від існуючих точок зору на розглянуту проблему; 3) уміння чітко сформулювати завдання педагогічного

експерименту, розробити критерії й показники, за якими вивчатимуться явища, засоби, оцінюватимуться результати.

**Ключові слова:** педагогічний експеримент, метод дослідження, діагностичні методи, етапи проведення педагогічного експерименту.

**Література основна:** 2, 3, 5, 6

**Література додаткова:** 2, 8, 9

## Лекція 9

### **Тема 9. Методи кількісної обробки результатів дослідження**

Педагогічне дослідження має включати не лише якісний аналіз явищ, що вивчаються, а й кількісний вимір отриманих дослідницьких результатів, який підвищує ступінь вірогідності та об'єктивності їх оцінки.

**Якість** — це сукупність властивостей, які вказують, що являє собою предмет, чим він є. Якість розкривається за допомогою опису ознак.

**Кількість** — ототожнюється з мірою, числом. Завдання кількісного аналізу зводиться до виміру й обліку виявлених властивостей. Якісні та кількісні характеристики педагогічних явищ нерозривно пов'язані, тому їх треба вивчати в єдності.

Розрізняють два основних напрями застосування кількісних методів у педагогіці: перша група слугує для обробки результатів спостережень, анкетування, тестування й експерименту; друга група — для моделювання, діагностики, прогнозування, комп'ютеризації освітнього процесу.

**Ключові слова:** методи кількісної обробки, анкетування, тестування, моделювання, діагностування, експеримент, статистичні методи.

**Література основна:** 2, 3, 5, 6

**Література додаткова:** 2, 8, 9

## Лекція 10

### **Тема 10. Оформлення результатів наукового дослідження**

Результати наукової роботи можуть бути викладені в різних формах (усній чи письмовій), існувати у вигляді рукопису або бути опублікованими. Наукові праці бувають різні за обсягом, видами, жанрами, призначенням. До найбільш поширених видів і жанрів наукових робіт належать: науковий реферат, наукова доповідь, курсова (дипломна, магістерська) робота, тези, наукова стаття, реферат дисертації, монографія, підручник, посібник, звіт про науково-дослідницьку роботу, науковий переклад, бібліографічний покажчик, патент, програма тощо. Незмінними й основними елементами будь-якого наукового тексту є **аспектація** (точка зору автора на коло питань, що розглядається) та **рубрикація** (система, в якій виявлено зв'язок між частинами цілого дослідження та їх співвідношення).

Наукова праця має включати: 1) обґрунтування актуальності дослідження; 2) об'єкт і предмет вивчення; 3) методику дослідження; 4) обробку, систематизацію та інтерпретацію фактів; 5) формулювання основних положень, висновків.

**Ключові слова:** результати наукового дослідження, види та жанри наукових робіт, аспектація, рубрикація, реферат, стаття, дисертація, автореферат, монографія.

**Література основна:** 2, 3, 5, 6, 7

**Література додаткова:** 2, 8, 9

## ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

### Змістовий модуль I. Методологічні основи наукового пізнання Семінарське заняття № 1

#### *Тема 3. Особливості наукового дослідження в галузі музикознавства*

1. Окресліть «поле» досліджень сучасного музикознавства.
2. Дайте визначення об'єкта наукових досліджень у галузі музикознавства.
3. Охарактеризуйте галузі музикознавства та напрями, які вони включають.

**Література до теми 3**

### Змістовий модуль II. Організація і проведення наукового дослідження Семінарське заняття № 2

#### *Тема 7. Методи теоретичного та емпіричного дослідження. Методи вивчення й узагальнення музично-педагогічного досвіду*

1. Поясніть, у чому полягає відмінність понять «метод» та «методика дослідження»?
2. Розкрийте основні вимоги до проведення порівнянь у дослідженні.
3. Опишіть методику використання методу анкетування.
4. Розкрийте специфіку спостереження як методу педагогічного дослідження.
5. Поясніть, як розрізняють досвід передовий та позитивний?

**Література до теми 7**

### Семінарське заняття № 3

#### *Тема 10. Оформлення результатів наукового дослідження*

1. Сформулюйте визначення поняття «результат наукового дослідження».
2. Обґрунтуйте положення про те, що стиль викладу дослідницького матеріалу залежить від жанру, актуальності і змісту.
3. Охарактеризуйте види наукової продукції та специфіку їх побудови (реферат, тези, стаття, дисертація, автореферат, монографія).
4. Розкрийте особливості роботи з архівними джерелами.

**Література до теми 10**

## Плани практичних занять

### Змістовий модуль I. Методологічні основи наукового пізнання Практичне заняття № 1

#### *Тема 5. Методологічний апарат наукового дослідження*

**Виконайте завдання:**

1. Сформулюйте тему дослідження та дайте визначення об'єкта якщо предмет визначено, як:
  - методика самоорганізації підлітків у процесі фортепіанного навчання;
  - становлення клавесинного мистецтва в Україні в соціокультурних умовах другої половини ХХ ст.;
  - методика формування художньо-комунікативних умінь майбутніх учителів музики і хореографії;
  - жанрові традиції та новації авторського тлумачення французької ліричної трагедії у структурі оперного спадку А.Сальєрі;
  - формування методичної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва на заняттях з хорового диригування;
  - євроінтеграційні інтенції творчості українських композиторів кінця ХХ – початку ХХІ століть.
2. Сформулюйте об'єкт та предмет дослідження на тему:

- «Процеси стилеутворення та шляхи оновлення музичної образності у камерно-вокальній творчості М.П. Мусоргського»;
- «Методика самоорганізації підлітків у процесі фортепіанного навчання».

## **Змістовий модуль II. Організація і проведення наукового дослідження**

### **Практичне заняття № 2**

#### ***Тема 6. Програма наукового дослідження***

**Виконайте завдання:** Напишіть програму наукового дослідження на тему (тема на вибір студента):

- «Формування поліфонічно-виконавських умінь майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі інструментальної підготовки»;
- «Процеси стилеутворення та шляхи оновлення музичної образності у камерно-вокальній творчості М.П. Мусоргського»;
- «Формування виконавської стабільності майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі фахової підготовки».

### **Практичне заняття № 3**

#### ***Тема 8. Організація педагогічного експерименту***

**Виконайте завдання:** Розробіть анкети для проведення опитування студентів (тема дослідження на вибір студента).

## 6. Контроль навчальних досягнень

### 6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	Максимальна кількість балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2	
		кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	5	5	5	5
Відвідування семінарських занять	1	1	1	2	2
Відвідування практичних занять	1	1	1	2	2
Робота на семінарському занятті	10	1	10	2	20
Робота на практичному занятті	10	1	10	2	20
Виконання завдань для самостійної роботи	5	5	25	5	25
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25
Разом		-	77	-	99
Максимальна кількість балів: 176					
Розрахунок коефіцієнта: $176 : 100 = 1,76$					

### 6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання.

#### Змістовий модуль I. «Методологічні основи наукового пізнання»

#### Тема 1. Сучасне гуманітарне дослідження: пошук методологічних орієнтирів

1. Сформулювати значення поняття «методологічна плюралістичність».
2. Поясніть, як Ви розумієте твердження М. Бахтіна: «... суть стосунків суб'єкта, що пізнає, і суб'єкта пізнавального – в діалозі».

#### Тема 2. Взаємозв'язок науки і музичного мистецтва

1. Пояснити, чому музична педагогіка найбільш яскраво втілює зв'язок мистецтва та науки.
2. Визначити, чим характеризується методологічна основа сучасних музикознавчих досліджень.

#### Тема 3. Особливості наукового дослідження у галузі музикознавства

1. Охарактеризувати поняття «методологічний синтез» у музикознавстві.
2. Визначити зміст поняття «органологія» і навести приклади конструкцій музичних інструментів.

#### Тема 4. Методологічні принципи організації і проведення наукового дослідження

1. Розкрити зміст поняття «парадигма».
2. Охарактеризувати принципи організації наукового дослідження.

3. Висловіть власну думку – як можна говорити про принцип об'єктивності, якщо дослідження проводить людина, яка має власну позицію, переваги, систему поглядів та цінностей.

### **Тема 5. Методологічний апарат наукового дослідження**

1. Розкрити специфіку кожного з методологічних рівнів аналізу наукового дослідження.
2. Прокоментувати схему: парадигма – парадокс – нова парадигма. Скласти «дерево цілей» у науковому відкритті.

## **Змістовий модуль II. «Організація і проведення наукового дослідження»**

### **Тема 6. Програма наукового дослідження**

1. Охарактеризувати послідовність та зміст етапів наукового дослідження.
2. Схематично зобразити модель логічної структури методики соціолого-педагогічного дослідження, у яку входять такі компоненти: об'єкт, предмет, методи, умови проведення, способи вимірювання та обробки даних дослідження.

### **Тема 7. Методи теоретичного та емпіричного дослідження. Метод вивчення й узагальнення музично-педагогічного досвіду**

1. Висловити власну думку стосовно твердження: «Метод – це та ж теорія, звернена на процес подальшого пізнання та перетворення світу».
2. Дати визначення поняття «тест». Пояснити, у чому сутність тестування як дослідницького методу. Охарактеризувати класифікацію тестів за видами.
3. Розкрити зміст поняття «інновація».

### **Тема 8. Організація педагогічного експерименту**

1. Пояснити, у чому сутність педагогічного експерименту як методу дослідження. Які його мета і завдання?
2. Визначити відмінності між спостереженням, експериментом та опитуванням як методами наукового дослідження.

### **Тема 9. Методи кількісної обробки результатів дослідження**

1. Охарактеризувати етапи організації процесу аналізу емпіричних даних дослідження.
2. Розкрити механізми пояснення наукових фактів.

### **Тема 10. Оформлення результатів наукового дослідження**

1. Сформулювати визначення поняття “результат наукового дослідження”.
2. Обґрунтувати положення про те, що стиль викладу дослідницького матеріалу залежить від жанру, актуальності і змісту.



<b>Критерії оцінювання самостійної роботи</b>	<b>К-сть балів</b>
Студент обґрунтовує і розкриває зміст всіх питань; точно і повно дає визначення термінів і понять; наводить приклади визначень понять різних науковців; аналізує та оцінює різноманітні явища у галузі мистецтвознавства і музичної педагогіки та їх взаємозв'язки. Студент виявляє здатність до самостійного пошуку та аналізу наукових джерел; уміння використовувати додаткові джерела і матеріали.	5
Студент розкриває зміст всіх питань, дає визначення термінів і понять, аналізує та оцінює різноманітні явища у галузі мистецтвознавства і музичної педагогіки та їх взаємозв'язки. Студент виявляє здатність до самостійного пошуку та аналізу наукових джерел; уміння використовувати додаткові джерела і матеріали.	4
Студент частково розкриває зміст питань, дає визначення термінів і понять; у процесі аналізу та оцінки різноманітних явищ у галузі мистецтвознавства і музичної педагогіки вимушений заручитися допомогою викладача.	3
Студент частково розкриває зміст питань, дає неточні визначення термінів і понять. Відповіді не структуровані логічно та носять репродуктивний характер.	0-2

### 6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання.

Форма проведення модульного контролю – модульне письмове опитування.

#### **Питання до модульного контролю (Змістовий модуль I):**

1. Укажіть, що є однією з найважливіших особливостей гуманітарного знання та поясніть, з чим це пов'язано?
2. Окресліть «поле» досліджень сучасного музикознавства.
3. Охарактеризуйте принципи методологічного аналізу музично-педагогічних проблем.
4. Здійсніть перелік та охарактеризуйте основні компоненти методологічного апарату дослідження.
5. Визначте відмінність між об'єктом і предметом дослідження; між гіпотезою та концепцією дослідження.

#### **Питання до модульного контролю (Змістовий модуль II):**

1. Розкрийте сутність та зміст програми наукового дослідження.
2. Дайте визначення поняття «метод дослідження». Здійсніть перелік та коротко охарактеризуйте методи, що відносяться до груп емпіричних та теоретичних.
3. Розкрийте відмінність між експериментом як дослідницькою методикою та експериментом як методом дослідження.

4. Охарактеризувати етапи організації процесу аналізу емпіричних даних дослідження.
5. Визначте спільне та відмінне у різних видах та жанрах наукових робіт.

### **Критерії оцінювання модульного контролю**

**21-25 балів** - студент глибоко і обґрунтовано розкриває зміст всіх питань модульної контрольної роботи, точно і повно дає визначення термінів і понять, логічно аналізує та оцінює різноманітні явища у галузі мистецтвознавства і музичної педагогіки та їх взаємозв'язки. Виявляє самостійне, творче ставлення до педагогічних ідей, концептуальних положень, підходів та принципів, переконливо аргументує власну позицію. Студент виявляє сформовану здатність до пошуку та використання додаткових джерел і матеріалів; визначення малодосліджених аспектів у професійній галузі, які є актуальними для розвитку педагогічної науки і мистецтвознавства; розуміння методології наукових досліджень; самостійної пізнавальної діяльності, самоорганізації та саморозвитку.

**16-20 балів** - студент обґрунтовує провідні теоретичні положення, класифікує педагогічні ідеї, проявляє власне ставлення до них. Виявляє здатність логічного викладу основних знань та використання засвоєних знань у процесі написання модульної контрольної роботи. Аргументує наведені твердження та висновки, застосовуючи засвоєний теоретичний матеріал. Студент виявляє здатність до пошуку та використання додаткових джерел і матеріалів; визначення малодосліджених аспектів у професійній галузі, які є актуальними для розвитку педагогічної науки і мистецтвознавства; часткового розуміння методології наукових досліджень.

**11-15 балів** - студент частково відтворює зміст програмного матеріалу. Фрагментарно висвітлює теоретичні положення, класифікації, концептуальні ідеї, визначає сутність окремих термінів та понять. Нелогічно будує свою відповідь та недостатньо її обґрунтовує. Виявляє поверхову обізнаність з основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою, як результат – недостатньо глибоке засвоєння навчального матеріалу та недостатньо розкриті питання модульної контрольної роботи.

**0-10 балів** - Відповіді студента мають репродуктивний характер. Студент неефективно використовує знання у процесі написання модульної роботи; поверхово викладає програмний матеріал, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення. Нелогічно будує свою відповідь та недостатньо її обґрунтовує. Студент використовує додаткові джерела і матеріали, запропоновані викладачем; слабо розуміє методологію досліджень, має нечіткі уявлення про категоріальний апарат. Пізнавальна діяльність студента характеризується репродуктивним рівнем, неспроможністю самостійного пошуку.

6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання.

Вивчення курсу *"Методологія наукових досліджень у галузі мистецтвознавства і музичної педагогіки"* закінчується заліком, який виставляється за сумою результатів виконання всіх видів роботи (лекції, семінарські та практичні заняття, самостійна робота, МКР).

Максимальна кількість набраних балів становить 100.

#### 6.5. Шкала відповідності оцінок

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90 – 100 балів	<b>Відмінно</b> – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з, можливими, незначними недоліками.
B	82 – 89 балів	<b>Дуже добре</b> – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75 – 81 балів	<b>Добре</b> – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69 – 74 балів	<b>Задовільно</b> – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60 – 68 балів	<b>Достатньо</b> – мінімальний можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35 – 59 балів	<b>Незадовільно з можливістю повторного складання</b> – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1 – 34 балів	<b>Незадовільний з обов'язковим повторним вивченням курсу</b> – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

Якщо дисципліна вивчається протягом двох і більше семестрів, то семестрові оцінки визначаються в установленому порядку в межах стобальної шкали, а підсумкова – як середня зважена оцінка.

Форми проміжного контролю визначаються кафедрою самостійно і чітко прописуються в робочій навчальній програмі.

Кількість балів, яку студент набрав під час вивчення дисципліни, оголошується на останньому практичному (семінарському, лабораторному) занятті.

Результати проміжного та підсумкового контролю знань зазначаються у відомості обліку успішності, а загальна підсумкова оцінка – в індивідуальному навчальному плані студента (ІНПС).

Семестровий контроль в Університеті здійснюється у формі, передбаченій навчальним планом.

## 7. Навчально-методична картка дисципліни «Методологія наукових досліджень у галузі мистецтвознавства і музичної педагогіки»

Разом: 120 год., лекцій – 20 год., семінарський – 6 год., практичних – 6 год., модульний контроль – 8 год., самостійна робота – 80 год.

Модулі	Змістовий модуль I					Змістовий модуль I				
Назва модуля	«Методологічні основи наукового пізнання»					«Організація і проведення наукового дослідження»				
Кількість балів за модуль	77 балів					99 балів				
Лекції	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Теми лекцій (10 балів)	Сучасне гуманітарне дослідження: пошук методологічних орієнтирів (1 б.)	Взаємозв'язок науки і музичного мистецтва (1 б.)	Особливості наукового дослідження в галузі музикознавства (1 б.)	Методологічні принципи організації і проведення наукового дослідження (1 б.)	Методологічний апарат наукового дослідження (1 б.)	Програма наукового дослідження (1 б.)	Методи теоретичного та емпіричного дослідження. Метод вивчення й узагальнення музично-педагогічного досвіду (1 б.)	Організація педагогічного експерименту (1 б.)	Методи кількісної обробки результатів дослідження (1 б.)	Оформлення результатів наукового дослідження (1 б.)
Теми семінарських занять (33 бали)			Семінар № 1. (10 + 1 б.)				Семінар № 2. (10 + 1 б.)			Семінар № 3. (10 + 1 б.)
Самостійна робота (50 балів)	(5 балів)	(5 балів)	(5 балів)	(5 балів)	(5 балів)	(5 балів)	(5 балів)	(5 балів)	(5 балів)	(5 балів)
Практична робота (33 бали)					Практичне заняття № 1 (10+1 б.)	Практичне заняття № 2 (10+1 б.)		Практичне заняття № 3 (10+1 б.)		
Модульний контроль (50 балів)	Модульна контрольна робота 1 (25 балів)					Модульна контрольна робота 2 (25 балів)				
Підсумковий контроль	Залік. Всього – 176 бали, коефіцієнт – 1,76									

## 8. Рекомендовані джерела

### Основна (базова):

1. **Гончаренко С.У. (2012)** Педагогічні закони, закономірності, принципи. Сучасне тлумачення. Рівне: Волинські обереги, 192 с.
2. **Олексюк О.М., Тушева, В.В. (2020)** Методологія наукових досліджень у галузі мистецтвознавства та музичної педагогіки. Навчальний посібник. Київський університет імені Бориса Грінченка, Київ. 176 с.
3. **Олексюк О.М. (2020)** Навчально-методичний посібник «Практикум з методології наукових досліджень». Київський університет імені Бориса Грінченка, Київ, 92 с.
4. **Олексюк О.М., Ткач М.М., Лісун Д.В. (2013)** Герменевтичний підхід у вищій мистецькій освіті: колект. монограф. К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 164 с.
5. **Падалка Г.М. (2008)** Педагогіка мистецтва (Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін). К.: Освіта України, 274 с.
6. **Сисоєва С.О., Кристопчук Т.Є. (2013)** Методологія науково-педагогічних досліджень: підручник. Рівне: Волинські обереги, 2013. – 360 с.
7. **Тушева В.В. (2014)** Основи наукових досліджень: Навчальний посібник, УМО НАПН України. - Харків: "Федорко", 408 с.

### Додаткова:

1. **Кевішас І. Становлення музичної культури школяра.** Кіровоград: «Імекс-ЛТД», 2008. – 288 с.
2. **Ковальчук В.В., Моїсєєв Л.М. Основи наукових досліджень: Навчальний посібник.** – 2-е видання, перероблене і доповнене. – К.: ВД «Професіонал», 2004. – 208 с.
3. **Крушельницька О.В. Методологія та організація наукових досліджень: Навчальний посібник.** – К.: Кондор, 2003. – 192 с.
4. **Мозгальова Н.Г. Теорія та методика інструментально-виконавської підготовки майбутніх вчителів музики: Монографія / Н.Г. Мозгальова; за наук. ред. О.П. Щоколової.** – ТОВ «Меркьюрі-Поділля»: Вінниця, 2011. – 488 с
5. **Ніколаєва Л.М. Основи науково-дослідницької роботи: Навч. посібник.** - Львів: Сполум, 2003. – 172 с.
6. **Ростовський О.Я. Теорія і методика музичної освіти: Навч.-метод. посібник.** – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2011. – 640 с.
7. **Сисоєва С.О., Соколова І.В. (2010)** Проблеми неперервної професійної освіти: тезаурус наукового дослідження: наук. видання. НАПН України. Ін-т педагогічної освіти і освіти дорослих, МОН. Маріупольський держ. гуманітарний ун-т. Київ, 362 с.
8. **Філіпенко А.С. Основи наукових досліджень. Конспект лекцій: Навчальний посібник.** – К.: Академвидав, 2005. – 208 с. (Альма-матер)
9. **Черкасов В.Ф. Теорія і методика музичної освіти: [підручник] / Володимир Черкасов – Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2014. – 528 с.**